

1 Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinerani aallaaviusut: Suliassat allattorsimaffiat aamma misissueriaatsit

Siunertaq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinerani siunertat arlaliupput.

- aalajangiinissamut sakkussaq

Siullermik aalajangiisartut assartuussinermut suliassaqqarfimmi killiliussassanut aalajangiisinnaanissaannut sakkussatut atorneqassaaq. Tassani attaveqarnermi sinaakkutissat, soorlu mittarfiit umiarsualiviillu, taamatullu ingerlatsinermi pissutsit, soorlu sumiiffinni niuerneramik tunngaveqarluni ingerlanneqarsinnaanngitsuni assartuussinermut tapiissutit matumani pineqarput.

- inuiaqatigiinni oqallinnermik pitsaanerulersitsineq

Aappaattut Isumalioqatigiissitap sulinera, tassalu ataqatigiinnik paasiniaaneri taamatullu aalajangersimasunik inassuteqaateqarneri assartuussineq pillugu inuiaqatigiinni oqallinnermik pitsaanerulersitsissaaq.

- angallannermi misissuinernik pioreersunik paasisimaarinnilerneq

Pingajuattut Isumalioqatigiissitap sulinera misissuinernut, nassuiaatinut, allakkianut paasiniaanernullu pioreersunut paasisimaarinnilersitsissaaq, taakkulu ilisimasani amerlanerusunik pissarsiaqqarfigineqarsinnaalernissaat ajornarunnaarsittussaallugu. Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap nittartagaa (tunuliaqutassatut najoqqutassat) innersuussutigineqarpoq, imatullu adresseqarpoq: <http://www.transportkommissionen.gl/>

Takorluukkat anguniakkallu

Suliassat allassimaffiat malillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap takorluukkat malitassatut imaluunniit naleqqatut, suliap iluani suliniutit, pilersaarutit pilersaarutillu immikkoortuinut siunnerfiussatut ineriartortissavai. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap takorluukkat tunngaviusut tassunga atatillugu tusarniaanermi, Takorluukkat Allattorsimaffiannut naggasiutigineqartumi oqaasertalerpai. Takorluukkat tassungalu atatillugu anguniagassat immikkoortoq 1.1-mi issuarneqarput.

Namminersulernissamut tapertaassapput

Aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinermini Namminersorlutik Oqartussat namminersorneq anguniarlugu sulinerannut sinaakkusiussat aammalu Namminersorlutik Oqartussat siunissamut ungasissumut anguniagai ataqqissavai. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tamanna pillugu saqqummiussai Tunngavissat Allattorsimaffianni saqqummiunneqarput, taakkulu immikkoortoq 1.2-mi issuarneqarput.

Tamakkiisumik isiginninnerit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut aamma peqquneqarpoq, sulinermini nuna tamakkerlugu isiginiassagaa, tassalu nunap immikkoortuani aaqqiissutaagallartussanut taarsiullugu ataatsimoortitsilluni isiginninnissaq tunngavigissavaa. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tamanna pillugu nassuiaanera, aammattaaq Tunngavissat Allattorsimaffiannut ilaatinneqartoq immikkoortoq 1.3-mi issuarneqarpoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassat allassimaffiannut oqaaseqaatai allat, misissueriaatsit toqqagai aammalu tulleriaarinissamut isumaliutersuutai immikkoortoq 1.4-mi



(eqaassuseq), immikkoortoq 1.5-imi (angallannermut najoqqutassiaq) aamma immikkoortoq 1.6-imi (tulleriiaarineq) eqikkaarneqarput.

1.1 Takorluukkat anguniakkallu

Takorluukkat:

Innuttaasut assartuussinermik akikitsumik, sunniuteqarluartumik inuiaqatigiillu aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu akisussaassuseqartumik atuisinnaassapput.

Takorluugaq tassaavoq assartuussinermut suliaasaqarfimmi anguniagassat pingaarnerit, periusissat iliuusissanullu pilersaarutit taassuma iluaniittut tamarmik siunnerfigisaat.

Anguniakkat:

Siunissami Kalaallit Nunaanni assartuussisarnissamut inassuteqartoqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat. Inassuteqaateqarnermi assartueriaaseq aningaasaqarnikkut immiut nammassinnaasoq, aammalu inuussutissarsiornermi inuiaqatigiinnilu ineriartortitsinermut tamarmiusumut tapertaasinnaasoq qulakkeerneqassaaq

1.2 Aningaasaqarnikkut namminersorneq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinermini malitassaani allassimavoq, isumalioqatigiissitap sulinermini Namminersorlutik Oqartussat siunissamut ungasissumut namminersornermut anguniagai ataqqissagai. Nalunaarusiami *Aningaasaqarnikkut namminersorneq. Suliassaq annertooq, naammassineqarsinnaasorli-mi, 2010-mi marsimeersumi, Niras Greenland-ip* apequt isummerfissaq Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Peqatigiiffiannut apequtigaa: Kalaallit Nunaata ataatsimoorussamik tapiissutit pinngitsoorsinnaalissappagit, taamaalillunilu namminersorinnaalissaguni allannguutissat suut pisariaqarpat.

Namminersortut suliassaqarfiini siuariartorneq

Uuliamik annertuumik nassaartoqarluni iluatsitsisoqariataarnissaa eqqaassanngikkaanni, nalunaarusiami tassani inerniliissutaasoq pingaarneq unaavoq: Suliffeqarneq aamma tunisassiorfinnik / aningaasarsiorfissanik pilersitsisarneq eqqarsaatigalugu namminersortut pisortanit ullumikkornit ersarinerusumik inissisimalernissaat pisariaqarpoq. Assersuutigalugu aningaasaqarnikkut namminersornissamut ataatsimoorussamik tapiissutinut taartissatut aningaasaliinissamut tunngavissanik aningaasaqarnikkut nalinginnaasumik siuariarnissaq tunngavigissallugu naammangilaq. Tamatumunnga minnerunngitsumik siunissami pisortat aningaasartuutissaasa namminersortut ineriartornerinut annertuumik atassuteqarnissaat pissutaavoq. Siullermik namminersortuni aamma pisortani akissarsiat qaffasissusaasa akunnerminni ataqatigiinnerat annertuujuvoq, taamatullu pisortat aningaasaliissutinut aningaasartuutaat aamma siunissami naalagaaffinni atugarissaarfiusuni akissarsiat qaffasissusiinut atassuserneqartartussaallutik, taamaanngippat pisortat aningaasaliissutaannik tigusisussat atugarliornerungaatsialertussaammata. Tamatuma saniatigut aamma innuttaasut atuinermi sullissinernik, pisortanit neqeroorutigineqartartunik piumasaqarnerat akissarsiat qaffakkiartornerat malillugu qaffakkiartorpoq, tamannalu aamma soorunami pisortat napparsimmavinnut, atuarfinnut angallannermilu atortunut il.il. aningaasaliissuteqarnissaannik pisariaqartitsinermik kinguneqarpoq.

Siuariartorneq naligiingitsoq

Tamanna pissutigalugu siuariartorneq naligiinngitsumik ingerlavoq, tassalu namminersortut inuussutissarsiornerat pisortat ingerlatsinerannit sullissinerannillu annerusariaqarpoq. Tamatumattaq kingunerisaanik inuussutissarsiornermi namminersortuni suliffissanut periarfissat nutaat pilerinartullu ineriartortinneqartariaqarput, tamatumani ilaatigut pisariaqartinneqarmat:

- nunap iluani namminersortut inuussutissarsiorneranni taakkulu akornanni atorfinnit akissarsiakiffiusuniit atorfinnut annertunerungaatsiartumik akissarsiaqarfiusunut nutsertitsinissaq,
- pisortat ingerlatsiviini sullissiviinilu atorfinnik inuussutissarsiortunut namminersortunut nussuineq,
- nalinginnaasumik inuussutissarsiorsinnaasutut ukiullit ikiorsiissutinik pisartagaqartut amerlassusaannik ikilitsinissaq. Utoqqalinersiutisiaqalernissamut ukiunut killissarititaasoq qaffasinnerusoq, aammalu pitsaanerusumik taamaalillunilu sivikinnerusumik ilinniartalernissaq aamma sulisinnaasunik amerlitsissapput.

Ilinniartitaanerup annertunesinera

Niras (2010b)-mi aamma oqaatigineqartutut tamanna iluatsissappat, ilinniartitaanerup qaffasissusia annertuumik qaffanneqartariaqarpoq, taamatullu inuit annertunerusumik eqiterunnissaat pisariaqarpoq. Tunngavissat taakku malillugit aamma isertitat agguagaanerat, maannakkut nunat tamat akornanni uuttueriaatsit malillugit naligiinngitsorujussuusoq naliginnerulissaq.

Annertunerusumik akileraartarnissaq

Tamatuma peqatigisaanik akileraartarneq aamma, nunat tamat akornanni annertussuserititaasut malillugit BNP-p 40-50 procentiinut qaninnerusunngorlugu qaffanneqartariaqarpoq.

Tunngavissat takussutissiarineqartut malillugit nunami aningaasaqarnermut ilusissaanut naatsorsuutigisat, nunani killerni allani aningaasaqarnerup ilusiligaaneranut qaninnerujussuannngussapput, taamatuttaarlu aningaasaqarnikkut namminiilernissaq ukiut arlalissuunngitsut qaangiuppata anguneqarsinnaallalluni.

Uuliamik annertuumik nassaartoqassappat, aningaasaqarnikkut namminersulernissaq ilusiliussanik allannguinnissatut titartarneqartut atornagit anguneqarsinnaassagaluartoq, Niras (2010b)-mi aamma erseqqissarneqartut, taakku atorlugit suliat naammassineqarnissaat atugarissaarnissamut siuarsaataassaaq, taamatullu ataatsimoorussamik tapiissutit peeriartuaarneqarnerini ulorianartorsiorfiusut soorunami ikilisinneqassallutik. Tamatumattaaq aamma nassatarisaanik aningaasaqarnikkut namminiilernissap anguneqarnissaa siuartinneqarsinnaavoq.

Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut pingaaruteqarpoq, inuussutissarsiornerup annertuumik ineriartortinneqarnissaanut uuliamik nassaarsinnaaneq kisimi tunngavigineqassanngitsoq tikkuassallugu. Tamanna aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap kapitali 3-mi, isumalioqatigiissitap angallannerup ilusaanik ilusiliinissamut misissuinerani tunngavigineqartumi inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermi tunngavissanik erseqqissaaniarneranut tunngaviusut ilagaat.

1.3 Nuna tamakkerlugu isiginninnerit tunngavigineqarput

Tamakkiisumik isiginninnerit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut aamma saqqummiunneqarpoq, sulinermini nuna tamakkerlugu isiginiassagaa, tassalu ataatsimoortitsilluni isiginninnissaq tunngavigissavaa, nunap immikkoortuani aaqqiissutaagallartussat pinnagit. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tamanna imatut paasivaa, siunnersuutit, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap saqqummiussaasa pisortanit tapiissutitaqanngitsumik inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaarutaasinnaanissaat immikkut eqqumaffigineqassasoq, tamanna aningaasaqarnikkut namminersornissamut periarfissanik annertunerulersitsisussaammat. Taamatut nassuiaateqarneq



aamma Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaat 2010-mi taperseerqarpoq, tassanimit imatut allassimasoqarpoq:

”2010-mut Aningaasanut inatsilli sulii piffissami ataatsimut amigartooruteqarfiussaq, tassa erngup nukinganik nukissiorfinni nutaani aningaasaliinerit Nukissiorfinnut taarsigassarsititsinermik kinguneqassammata, ukiut arlallit ingerlanerini aatsaat akilerneqartussat. Aningaasaliinerilli silatusaarnerusuummata, utertinneqarumaartut, taarsigassarsititsinerit taakku Nunatta Karsianut ataatsimut amigartoorutitsinissaat immikkoortutut ajornartorsiutaanngilaq.” Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik 2010. *Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaat 2010*. Nuuk. Qupp. 10.

”Akiitsoqarnerup qaffakkiartornera naleqqussinnaavoq. Taarsigassarsiniarneq taamaalluni annertuumik aningaasaliinerit naammassineqarnissaanut pisariaqarpoq soorlulu immat naqqatigut kabeliliineq imaluunniit erngup nukinganik nukissiorfiliorneq, tulluurtumik aningaasaliinerit nalilerneqartoq”. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik 2010. *Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaat 2010*. Nuuk. Qupp. 21.

Aningaasaliinerit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut akilersinnaasut

Saqqummiunneqartuni marluusuni inuiaqatigiit imminnut akilersinnaasunik aningaasaliissutigisaasa, isumalioqatigiissitap tunngavigisassaasa pisortanit tapiissutitaqanngitsumik inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutaasinnaannissaa, taamaallunilu piviusunngortitsinermi taarsigassarsinissamik pisariaqartitsiviunnginnissaat taperseerqarpoq. Innuttaasut ikinnerat nunarujussuarmilu siammasissumik najugaqarnerat pissutaallutik, assartuussinermi suliat ilaat pisortanit tapiissutitaqanngitsumik naammassineqarsinnaanngillat. Taamaattoqartillugu isumalioqatigiissitap suliaasat taakkua naleqqunnerusumik ingerlanneqarsinnaassanersut Isumalioqatigiissitap misissorpaa. Tamatumunnga assersuutitut immikkoortoq 7.4-imi nalilersueqqissaarneq taaneqarsinnaavoq, tassani Kalaallit Nunaata Kujataata iluani innunik assartuussinerup allatut ilusilerneqarsinnaanera misissorneqarpoq.

Ersarilluinnarpoq innuttaasut ullumikkornit illoqarfinni nunaqarfinnilu ikinnerusuni katersuussimagaluarpata sipaarutissat annertunerungaatsiartut piviusunngortinneqarsinnaassagaluartut. Taamaattoorli sumiiffinni najugaqarnissat nunassittarnerlu pillugit apeqqut apeqqutaavoq politikikkut isummerfigineqartussaasoq, taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pissusiviusut suliaasaqarfimmilu tassani nalinginnaasumik ineriartornerup qanoq isikkoqarnera aallaaviginiarlugit toqqarpaa. Kisiannili pisuni marlunni sumiiffinni najugaqarnissamut apeqqutip Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerini ilanngunneqarnissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliaasai eqqarsaatigalugit pisariaqarsimasoq. Nunami Kangerlussuarmi aamma Narsarsuarmi Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfiit maannakkut pigineqartut nuunneqassappata, aamma nunaqarfiit taakkununga atasut attatiinnarneqassanersut isummerfigineqartussaavoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannit isigalugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerminni tunngavigaat, mittarfiit nuunneqassappata nunaqarfiit taakkua marluk aamma matuneqassanersut.

Sumiiffinni najugaqarnissamut apeqqutip taamaalluni aallaaviatigut Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerani ilaatinneqannginneranut atatillugu, aammattaaq angallannermut suliaasaqarfimmi sullissinerup annertussusissaata, sumiiffinni angallaffiunnginnerusuni ajornertulsiinneqannginnissaa aallaavigineqarpoq. Taamaattoorli pisut ilaanni allannguinerit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annertuumik pissarsiffiusussaattillugit, tikittartut aallartartullu akulikissusiannik allanngortitsinnginnissaaq imaluunniit pitsanngorsaannissaaq angalanerup siviussusaata siviunerulerneranut tunngasuuvooq. Tamanna assersuutigalugu Kalaallit Nunaata kujataanut tunngatillugu atuuppoq, tassani Narsarsuarmi mittarfik Qaqortumi mittarfimmik 1199

meterisut takitigisumik taarserneqassasoq siunnersuutigineqarluni, taamaalilluni Imapik qulaallugu toqqaannartumik timmisartuussinissaq periarfissaajunnaassalluni (Island aqqusaarlugu ilaanani). Tamatuma saniatigut Uummannami aasaanerani ilaasut Qaarsuni mittarfimmut tassanngaaniillu timmisartuunneqartarnerannut taarsiullugu imaatigut angallanneqartarnissaannik siunnersuuteqarneq angalanerup sivilisuneruleraneraniq malitseqassaaq.

1.4 Eqaassuseq

Siunissami inuussutissarsiutinik ineriartortitsinissaq?

Siulittuinissaq ajornakusoorpoq – pingaartumik siunissaq pillugu. Siumut ungasissorsuarmut eqqoriaaniaraanni, soorlumi nalinginnaasumik mittarfiit umiarsualiviillu ilusiligaanissaannut tunngatillugu ukiut 50-it siumut eqqoriaalluni taamatut pisoqartartoq, eqaassusissamut apeqqut, tassalu nutaanik ineriartortitsinissamut naleqqussaaffiusinnaasoq pingaaruteqartorujussuusarpoq. Kalaallinut atatillugu siunissaq taama ungasitsigisoq pineqartillugu inuussutissarsiutitut suliat nutaat innuttaasut allatut iliuuseqarluni annertuumik amerlinerinik, pingaartumillu inuit nunaqavissut nunap iluani allatut agguarneqarnerinik kinguneqarsinnaanersoq pillugu apeqqut ilanngutissallugu pissusissamisuussaaq. Tamatumunnga atatillugu Maniitsup eqqaani aluminiumik aatsiteriviliornissamut pilersaarutit, Kalaallit Nunaata kujataani Kuannersuarmi aatsitassanik qaqutigoortunik piiaanissaq, Kangerlussuup kujammut kangiani Sarfartuumi diamantinik piiaanissaq, Nuup avammut kangiani Isuani 150 km-inik ungasissusilimmi saviminissamik piiaanissaq aamma Tunumi Maqqagai-imi molybdæn-imi piiaanissaq il.il. innersuussutigineqassapput. Tamatumunnga atatillugu apeqqut pingaaruteqarlunnartoq tassaavoq, mittarfiit umiarsualiviillu ilusaannut atatillugu taamatut ineriartortitsinikkut qitiusumik misissueqqaarnerit inernerit allannngortinneqarsinnaanerat qanoq ilimanaateqartiginersoq.

Innuttaasut inissisimaffii

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu, innuttaasut nunaqavissut ukiut 50-it siumut eqqarsaatigalugit, kitaata sineriaani illoqarfimmut pioreersunut katersuuttussaapput, Nuuk illoqarfinni anginerpaassalluni. Tassani suliassaalersinnaasunut attaveqarneri assersuutigalugu Nuuk Kangerlussuarluunniit aqqusaarneqartassanersut pingaarnerusussaangilaq. Ineriartortitsinermik, mittarfeqarfiit qitiusumik inissisimasut sumiiffissaannut toqqaanissamut annertuumik sunniuteqarsinnaasumik allannguisinnaasumillu pisoqarsinnaanera, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap soorunami assortorsinnaangilaa.

Usinik assartuineq

Tamatutaaq umiarsuit atorlugit nassiussanik angallassinermut atatillugu pisoqarsinnaavoq. Tunumi Maqqagai-mi molybdæn-imi, Kalaallit Nunaata kujataani Kuannersuarni aatsitassanik qaqutigoortunik, Nuup avammut kangiani Isuani 150 km-inik ungasissusilimmi saviminissamik, aammalu sumiiffinni arlalinni allani aatsitassanik piiaanissamut atatillugu soorunami taakkununga atasunik umiarsualiviliornissaq pisariaqartinneqartussaavoq, tamannalu amerlanertigut umiarsuit containerersortut atorlugit usinik assartuinnermut nalinginnaasumut sunniuteqartussaangilaq. Inissisimaffinni illoqarfimmut qanittuni tamanna atuutinngitsoorsinnaavoq, tamannalu Kalaallit Nunaata kujataani Maniitsullu eqqaani pisinnaavoq, tak. kapitali 13.

Attaveqaatit allat

Tamannali ineriartortitsinernik allanik, minnerunngitsumik attaveqarnermi sanaartukkat annertussusilerneqarnissaannut sunniuteqartussanik pisoqartussaanginneranik isumaqanngilaq. Assersuutigalugu timmisartunik allanik nutaanik ineriartortitsinermi, soorlu 2007-imi Periarfissat pillugit nassuiaammi (Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik 2007. *Periarfissat pillugit Nassuiaat 2007*. Nuuk, 2007-imi juulimi) tunngavigineqartutut Nuummi imaluunniit Nuummi/Ilulissani mittarfiit tallillugit mittarfimmik qitiusumik isaarissatut



atorneqartussamik toqqaasoqassappat, tamanna imminut akilersinnaanngitsutut nalilernerqarsinnaavoq, tassanilu Nuummi mittarfiup 2.200 meterinut aamma Ilulissani mittarfiup 1.799 meterinut tallineqarnissaat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaanerusutut tikkuarneqarpoq. Ajorluartumilli matuma siuliani allassimasut tunngavigalugit ineriartortitsinermi mittarfiit tannerulernissaat siunnerfigineqartoq malunnarpoq, tak. ilanngussaq 5.1. Qitiusumik suliassaqarfimmi tassani siunissami ineriartortitsinissap qanoq ikkumaarnerata ilanngunneqarnissaa soorunami pingaaruteqarpoq. Minnerpaamik siunissaq eqqarsaatigalugu pisariaqartillugu eqaatsumik aaqqiisarnissamik imaqartinneqarnissaa, taamaalillunilu ineriartortitsinissamut tunngavissatut nassuerutigineqarsimasut inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminut illersorsinnaasumik naammassineqarsinnaanissaat pisariaqarpoq, tassalu mittarfiit nutaat alliliinissamut naammattuni sananeqarsinnaasariaqarput⁴.

Akit ineriartornerat

Aamma akit naleqqiunneqarsinnaasut ineriartornerat angallassinertup annertussusilerneqarnissaanut, taamatullu assartueriaatsinut agguarneqarnissaannut pingaaruteqalersinnaavoq. Tamatumunnga atatillugu assersuutigalugu umiarsuit nunat immikkoortuisa assigiinngitsut akornanni ilaasunik angallassinermi niuernikkut iluanaaruteqarfiusinnaanermik atuiffiuleqqissinnaanerat pisinnaanngitsutut oqaatigineqarsinnaanngilaq, naak tamanna maannakkut ilimanaateqarpallaanngikkaluartoq, aammattaaq kapitali 15 takuuk.

1.5 Angallannermut ilusiliaq aamma inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsueriaaseq

Najoqqutassiaq TERESA

Angallannermut ilusiliaq, Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni attaveqarnermi allannguutissat kingunerisassaannik naliliinerminni atugaat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissuinerani qitiusumik sakkugineqarpoq⁵. Aamma angallannermut ilusiliaq, TERESA-Grønland atorlugu naatsorsueriaaseq atorlugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsuinermi paasissutissat pissarsiarineqartut pingaaruteqarput⁶. Angallannermut najoqqutassiami paasissutissat pissarsiarineqartut saniatigut, najoqqutassiami TERESA-mi sanaartornermut ingerlatsinermullu naatsorsuutit, angallannermi suliassat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu misissuiffigineqarnissaannut ilaasussat pissarsiarineqartussaapput. Paasissutissat taakku Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap ilanngussanut uunga atasunut atatillugu misissuinerini aalajangersimasuni nassuiarneqarput, tak. soorlu ilanngussaq 6. Tamatuma saniatigut aamma paasissutissat pissarsiarineqartut allat arlallit, pingaartumik inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik

⁴ Savalimmiuni mittarfiup 1200 meterimiit 1600 meterimut tallineqarnissaata pilersaarusionera allartinneqareerpoq.

⁵ Angallannermut ilusiliaq uani annertunerusumik nassuiarneqarpoq:

Namminersorlutik Oqartussat – Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik 2010. *Aalajangiinissamut tapertassatut angallannermut najoqqutassiamut sakkussat – Teknikkimut uppersaasatit*, Nuuk, 2010-mi maajimi.

⁶ Aamma inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsueriaatsit uani annertunerusumik nassuiarneqarput:

Namminersorlutik Oqartussat – Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik 2010. *Aalajangiinissamut tapertassatut angallannermut najoqqutassiamut sakkussat – Teknikkimut uppersaasatit*. Nuuk, 2010-mi maajimi.

misissuinerit nassatarisaanik sunniutit aammalu avataaniit sunniutit ilanngunneqarnissaat pisariaqarpoq, tak. immikkoortoq 1.5.3.

1.5.1 Angallannermut ilusiliaq

Angallannermut ilusiliaq ilaasunik nassiussanillu timmisartukkut imaatigullu assartuussinnermut paasissutissanik imaqarpoq, aammalu suliat Isumalioqatigiissitap misissorsimasai tapersearnarlugit sakkussatut atorneqarluni. Ilusiliaq tamatumunnga atatillugu mittarfinnik nutaanik mittarfinnillu talliliinernik il.il. naliliinnermut atatillugu timmisartut angallannerinut atorneqarsinnaanerusutut isumaqarfigineqarpoq. Kisiannili aamma imaatigut assartuussinnermut atatillugu atorneqarsimavoq.

Angallannermut najoqqutassiap nukittoqqutai

Angallannermut najoqqutassiap atorneqarnerani ilusiliami nukittoqutit, kisiannili aamma tassani killilersuutaasut eqqumaffigineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Ilusiliap nukittoqqutai siullermik angalasunut aqqusaartartunut, atortunik atuinermut, piffissamut angalaffiusumut, piffissamut utaqqiffiusumut, bilitsit akiinut aammalu timmisartut mittarfiillu il.il. atorneqarnerini pisinnaasanut sunniuteqartussat eqterlugit ataqatigiissillugillu naatsorsorneqarnissaat qulakkeerneqartussaavoq.

... tassanilu killilersuutaasut

Najoqqutassianili tamani naatsorsuinerit inernerit ataqatigiissitanit, najoqqutassianut ikkunneqartunit pitsaanerunnigillat, taamatuttaarlu aamma paasissutissanit pissarsiarineqartunit, ilusiliami ataqatigiissitanik taakkuninnga naatsorsuineri atorneqartunit pitsaanerunatik. Kalaallit Nunaanni angallannermut najoqqutassiami ilusiliinerit ataqatigiissitallu, misissuinissaq sioqqullugu danskit najoqqutassiorneranni misilerarneqarsimasut tunngavigineqarmata, ilusiliinerit ataqatigiissitallu qajannaatsuunissaasa tunngavigineqarnissaa naapertuutissaaq.

Ilusiliat ataqatigiissitallu taakku soorunami. Kalaallit Nunaanni pissutsinut aalajangersimasunut naleqqussagaapput, tassami angallannermut ilusiliami tunngavissat aalajangersarneqarsimapput, taamaalillutillu 2008-mi, 2009-mi aamma 2010-mi ilaasut, taamatullu nassiussat allakkallu amerlassusaannut paasisat pissarsiarineqarsinnaasut nutaanerpaat tunngavigalugit angallannerup annertussusaannut takutitsisuullutik, taakkunungalugu angalariaatsit assartueriaatsillu ilusii isumaqatigiissutaasut ilaapput. Annertussusiliineri timmisartuussisarnerup ilusilerneqarnerani 2010-mi timmisartuussinissamut pilersaarutit tamanut ammasumik saqqummiunneqarsimasut, tassungalugu allannguutissat ilisimaneqartut kingulliit tunngavigineqarput, tassami Air Greenlandip ilaatigut Narsarsuup Keflavik-illu akornanni timmisartuussinissaq aallartinnianngilaa. Aamma Air Greenlandip timmisartua nutaaq Dash-8 annertussusiliinnermut ilaatinneqarpoq. Minnerunngitsumik paasissutissat pissarsiarineqartut, angallannermut najoqqutassiami naatsorsukkanut tunngavigineqartut najoqqutassiap inernerisa atorsinnaanissaannut pingaaruteqarput.

Angallaviit, mittarfiit timmisartullu pillugit paasissutissat

Angallaviit, mittarfiit timmisartullu suussusai (timmisartut sulusallit qulimiguullillu) pillugit paasissutissat atorneqartut ilusilianik atuisup immikkoortitertussaavai.⁷ Tamanna inerniliinnermut, naatsorsuusiernerup inernerinik tunngaveqarsinnaasunut ilanngutissallugu pingaaruteqarpoq. Naatsorsuinissamut assersuusiernerim, matumani saqqummiunneqartumi mittarfiit inissiffiisa allanngortinneqarnerisa kingunerisaanik, timmisartuutileqatigiiffiit allat, soorlu mittarfimmud nutaamut angallavinnik pilersitsisut, tamatumalu kingunerisassaanik sullitanut tunngatillugu annertunerusumik unammillilersitsisut sunniutissaat ingerlaannartumik najoqqutassiamut

⁷ Inunnik aamma nassiussanik assartuinerup umiarsuakkut ingerlanneqarneranik misissuisoqartillugu, taanna aamma angallavinnut, umiarsualivinnut umiarsuarnullu atorneqassaaq.



ilanngunneqanngillat. Tamatuma ilusiliamut ilanngunneqarnissaa soorunami ajornanngilaq, kisiannili tamanna pissappat atuisoq – matumani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq – tamatumunnga ilanngussisariaqarpoq, kiisalu tamatuma kingunerisaanik sunniutissat akit ilusaannut il.il aamma ilanngunneqartariaqassallutik.

Angallannerup ilusaani naatsorsuutigisat aalajangersimanerusut saniatigut angallannermut najoqqutassiamut aamma inuiaqatigiit ineriartornerannut naatsorsuutigisat tamanut tunnganerusut arlallit ilanngunneqarnissaat pisariaqarpoq, naatsorsuutigisat taakku aamma najoqqutassiap ataqtigiissinneqarnera aqquutigalugu ilaasut – nunaqavissunut, niuernermit atatillugu angalasunut takornarianullu agguarlugit – timmisartunut, angallannermi piumasanut naatsorsuutigisaannik, aamma nassiussanik allakkanillu timmisartukkut assartuinermit piumasaqarnermut, najoqqutassiami naatsorsukkani tunngavigineqartuni eqqoriaanernut ilaatinneqartussaammata. Naatsorsuutigisat tamanut tunngasut taakku angallannermut najoqqutassiami umiarsuakkut usinik, nassiussanik, allakkanik inunnillu umiarsuakkut assartuussinerup piumaneqarneranut aalajangerneqarneranut ilaatinneqassapput.

Siuariartornermut periarfissiat

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, angallannermi attaveqaatit ilusiligaanerat 2010-miit 2030 tikillugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ineriartortitsinissamut takussutissiarineqartut assigiinngitsut pingasut aallaavigalugit misissuinarluni. Takussutissiani pingasuusuni tunngavissat pingarnerit: BNP, innuttaasut amerlassusaat najugaqarfinnullu agguagaanerat⁸, sulisinnaasut kiisalu takornariartartut amerlassutsimikkut ineriartornerat, nassiussat allakkallu amerlassusaat takussutissiaq 1.5.1-imi eqikkarneqarput. Ineriartortitsinissamut takussutissiani assigiinngitsuni ilimagisat kapitali 3-mi aamma 4-mi itisilerlugit nassuiarneqarput.

Inuiaqatigiinni ineriartortitsinissamut takussutissiani inuiaqatigiinni ineriartorneq pillugu naatsorsuutigisaqarnerit assigiinngitsut, taamattoq taamaallaat kapitali 6-8-imi mittarfiit pillugit misissueqqissaarnerni pingaarnerni pingasuni tulleriiaartumik aqqissuussaasumik atorineqarput, tassalu Kangerlussuarmi nunami qitiusumik mittarfiup nuunneqarnissaanut misissueqqissaarnermi, Narsarsuarmi mittarfiup Qaqortumut nuunneqarnissaanut aammalu Ilulissani mittarfiup tallineqarnissaanut. Misissueqqissaarnerni allani tunngavissat aalajangersimanerusut najukkani pissutsinut naapertuunnerusut atorineqarput, taamatullu aamma tamatumunnga takussutissianik allanik atuisoqarnani.

⁸ Angallannermut ilusiliami innuttaasut ukiumi aallaaviusumi 2010-mi illoqarfinnut 18-inut nunaqarfinnullu 60-it missaanniittunut agguagaapput. Taakku saniatigut Tunup Avannaarsuani nunami allanngutsaaliukkami sumiiffiit sisamat pineqarput. Angallannermut ilusiliaq siumut 2030 tikillugu atorineqassappat, innuttaasut aamma illoqarfinnut nunaqarfinnullu taakkununga – immaqalu illoqarfinnut/nunaqarfinnut nutaanut – agguarneqassapput. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaata avataani sumiiffiit 58-it, Kalaallit Nunaannut /Kalaallit Nunaanniit timmisartumik angalasunut toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu aallaaviusut ilaatinneqarput.

Immersugaq 1.5.1 Ineriartortitsinissamut takussutissiani pingasuusuni 2030-t tungaanut imaluunniit ukiumi tassani inuiaqatigiit ineriartornissaannut naatsorsuutigisat

Nallersuut	Ineriartorfissanut takussutissiaq 1	Ineriartorfissanut takussutissiaq 2	Ineriartorfissanut takussutissiaq 3
BNP-mi angusat	Ukiumut + 2 pct.	Ukiumut + 3 pct.	Ukiumut + 3½ pct.
Innuttaasut: amerliartornerat agguagaanerallua	"Takussutissiaq pingaarneq " kiisalu "Nuttarnermik misissuinerimi" ilusiliaq 1-imi nunami sumiiffinnut agguagaaneq	" Takussutissiaq pingaarneq " 2030-mi + 22 %-inik amerliartoqarnera, kiisalu "Nuttarnermik misissuinerimi" ilusiliaq 1-imi nunami sumiiffinnut agguagaaneq	" Takussutissiaq pingaarneq " 2030-mi + 22 %-inik amerliartoqarnera, kiisalu nunap immikkoortuini qitiusuni illoqarfinnut innuttaasut eqiteruteqqinnerat
Sulisinnaasut	5 procentinik ikilissapput	Allannguuteqassanngillat	Allannguuteqassanngillat
Takornariat	Ukiumut + 2½ pct.	Ukiumut + 5½ pct.	Ukiumut + 5½ pct.
Usit/nassiussat	Ukiumut + 2½ pct.	Ukiumut + 3½ pct.	Ukiumut + 4 pct.
Allakkat	50 procentiinik ikilissapput	50 procentiinik ikilissapput	50 procentiinik ikilissapput

Nassuiaat: Immersukkami takornariat amerlassusaat taamaallaat avataaniit takornarianut tunngasuupput. Nunaqavissut angalasarneranni ineriartornissaq angallannermut ilusiliami BNP-p, innuttaasut najugaqarfili agguagaanerisa ineriartorneranni aalajangerneqassapput, taamaattumillu takussutissiamut ilaatinneqanngillat.

- a) Takussutissiami pingaarnermi Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup najoqqutassiaminni pingaarnermi kingullermi innuttaasunik siumut amerlassusiliinerani innuttaasut ineriartornerat maliinnarneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguagaanerat nuttarnermik misissuineq tunngavigalugu aalajangerneqarpoq. Najoqqutassiaq pingaarneq malillugu innuttaasut 68 %-ii nunap immikkoortuini qitiusuni illoqarfinni najugaqarput, kiisalu innuttaasut 5%-ii nunap immikkoortuani qitiusuni nunaqarfinni najugaqarlutik. Innuttaasut sinnei isorliunerisuni najugaqarput, 20%-ii illoqarfinni aammalu 7%-ii nunaqarfinni najugaqarlutik, tamanna pillugu nassuiaatit ersarinnerusut kapitali 4-mi takukkit. Ineriartornissamut najoqqutassiaq 2-mi aamma 3-mi ineriartornissamut najoqqutassiaq 1-imut naleqqiullugu innuttaasut 2030-mi 22 %-imik amerlisimapput, 2010-imiit – tassalu ukiumi 20-ini – ukiumut agguaqatigiissillugu 1 %-imik qaffariaqqinnertut annertutiginisumik. Ineriartornissamut takussutissiami 2-mi aamma 3-mi ukiut siunissami aningaasaliinissamut missiliuinnermut ilaatinneqartut sinnei innuttaasut 2010-miit 2030-mut amerlaqatigiinnik amerliartornissaat tunngavigalugu naatsorsorneqarput.

Ineriartorfissanut takussutissianut pingasuusunut tunngatillugu erseqqissaatigineqassaaq, siunissap ingerlanissaanut ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi ineriartortitsinermik – inuussutissarsiornermi periarfissat nutaat amerlasuut pissutigalugit – sanngiinnerusumik ingerlatsisoqarnissaanut takussutissiortoqarnissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pingaartissimannngimmagu. Paarlattuanik aamma ineriartorfissanut takussutissiaq 3-mi ineriartornerup ingerlanissaanut isumalluarfiunerisumik tunngaveqannginnissaaq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aalajangiuppaa, ingerlanissap annertunerisumik isumalluarfigineqarnera taamaallaat angallannermut aningaasaliissutini isumaliutissiissusiassami inaarutaasumi takussutissiarineqartunit annertunerisumik atuisinnaanermik nassataqartussaammat.

Angallannerup ilusiligaaneranut tunngaviusut immikkuullarissut, taamatullu inuiaqatigiit ineriartornerannut tunngaviusut nalinginnaasut angallavimmi tamarmiisumi siunissami angallannermik piumasaqarfiusussat piviusuusaartinneqarnerinut tunngavigineqarput. Taamaattorli erseqqissaatigineqassaaq, immersugaq 1.5.1-imi takornariat amerlassusissaannut, nassiussat allakkallu amerlassusissaannut amerleriaatissatut ilimagineqartut attaveqaatit allanngortinneqaraluarpalluunniit atuutissammata. Attaveqarneq pitsaanerulerpat, soorlu mittarfinnik annertusititsisoqassappat imaluunniit sanaartortoqassappat, tamanna angalasartut amerleriaqqinnissaannik kinguneqarsinnaavoq. Tamanna ilanngunneqarsimatillugu, assersuutigalugu Ilulissani takinerisumik mittarfeqalernissamut misissueqqissaarneq, tamanna immikkuullarissumik erseqqissaatigineqartarpoq.



1.5.2 Najoqqutassiaq TERESA atorlugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsuineq

Ukiunut 25-nut aningaasaliinissaq

Aningaasaqarnermut najoqqutassiami, najoqqutassiaq TERESA-mi pingaarnertut ukiunut 25-nut aningaasaliinissaq atorneqartarpoq, tassungalu ukiunut tamanut paasissutissat ilaatinneqartarput, taakkunungalu angallannermut atatillugu isertitat aningaasartuutillu ilaatinneqarput. 2010-mi ilaasut kiisalu usit, nassiussat allakkallu angallanneqartut aammalu ineriartortitsinissamut takussutissiani pingasuusuni siunissamut 2030-mut naatsorsuutigineqartut, angallannermut najoqqutassiami naatsorsorneqartut – tak. matuma kinguliani allassimasut – angallasseriaatsit allat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissaannik naatsorsuinermit tunngavigineqartunut qitiusunut ilaapput.

Isertitat aningaasartuutillu

Isertitanut aningaasartuutinullu, angallannermit najoqqutassiami naatsorsukkat inernerit tunngavigalugit naatsorsorneqartunut timmisartuussisartut ingerlatsinermit aningaasartuutaat bilitsinillu isertitaat, kiisalu atuisunut piffissamut aningaasartuutitut aammalu bilitsinut aningaasartuutitut allannguutit ilaatinneqarput.

2010-miit 2030-mut angalassinerit taakkunungalu atatillugu isertitat aningaasartuutillu siunissami ukiuni aningaasaliiffiusuni isertitassat aningaasartuutissallu naatsorsorneqarnerinut aallaavigineqarput. Aallaqqaammut ineriartorfissatut najoqqutassiami BNP-p ineriartornissaanut naatsorsuutigisat ikiortigalugit, kisitsisit 2010-miit ukiutut ammaaviusussaq (assersuutigalugu ukioq 2015) tunngavigalugu siumoortumik naatsorsorneqarput. Taanna assilillugu ineriartorfissatut najoqqutassiami BNP-p ineriartornissaanut naatsorsuutigisat ikiortigalugit 2030-mi kisitsisit inernissaattut naatsorsorneqartut 2035-mut siumoortumik missiliorneqarput (2010-p ukiullu ammaaviusup ukiunik tallimanik assigiinngissuteqarnerat pissutigalugu).

Tamatuma kingorna piffissami aningaasaliiffiusussami ukiuni allani isertitassatut aningaasartuutissatullu allanneqartut naatsorsorneqarput, tassalu ukiuni 2016-imii 2034-mut assersuusiarineqartuni 2015-imut aamma 2035-mut *kisitsisit amerlaqatigiinngorlugit nalimmassarnerat* aallaavigalugit.⁹

Aningaasaqarnermut naatsorsuusiukkat ilaat angallannermit najoqqutassiaq avaqqullugu aalajangersarneqarput. Aamma ajornanngiffiini naatsorsukkat ukiunut marlunnut (amerlanerusunullunniit) missiliorneqarput, tamatumalu kingorna ukiut akunnermuliuttut kisitsisit amerlaqatigiinngorlugit nalimmassarnerat ikiorsiullugu naatsorsorneqarlutik – tassani allamik allassimasoqanngippat. Mittarfinnulli ingerlatsinermit aningaasartuutit allanngornerini allannguut taamaallaat ukiumut ammaaffiusumut missiliorneqassapput, aammalu allannguutissaq taanna piffissami aningaasaliiffiusumi tamarmiusumi ingerlaavartutut allanngortinneqassanngilaq.

Allassimasutut taamaallaat mittarfiit pillugit kapitali 6-8-mi misissueqqissaarnerni pingaarnerni pingasuni siuariartornissamut takussutissiani naatsorsuutigisani tulleriaartumik atorneqarput, pissutigalugu misissueqqissaarnerni allani tunngavissat immikkuullarinnerusut sumiiffinni pissutsinut naapertuunnerusut atorneqarmata, taamatullu tamatumunnga takussutissianik allanik atuisoqarnani.

⁹ Kisitsisinik kisitsisit ilisimaneqareersut avataanniittunik kisitsisoqassappat, amerlaqatigiisitsilluni siumut missiliukkat, kisitsisit akunnerani missiliuinnermi atorneqartut aalajangersarneqassappat.

Misissuinermi malitaqarluni aallaaveqarneq

Najoqqutassiap TERESA-p angallannermut najoqqutassiamut atatillugu atorneqarnerani ilaatigut inuiaqatigiit aningaasaqarnerat tunngavigalugu angallannermi attaveqaatinut suliat assigiinngitsut nalilersuiffigineqarneranni periaatsip atorneqartup assinga atorneqassaaq, taamatullu tamatuma atuisunut, sullissisunut inuiaqatigiinnullu aningaasaqarnikkut sunniutissaasa, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat tunngavigalugu aningaasaliissutit naatsorsorneqarnerini periaatsit atorneqartup assingi atorlugit naatsorsuisoqarnissaa qulakkeerneqassalluni - matumanilu assartuussineq pineqarpoq. Periaatsit taakku najoqqutassiamut TERESA-mut ilanngussaanerisa tamanna kinguneraa.

Maanna naligititaasoq ilanngaasereerlugu

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinerup inerneru najoqqutassiami TERESA-mi ataatsimoortillugit aningaasaqarnermut kisitsisut pingaarnertut naatsorsorneqarput – tassalu suliassami maannakkut naligititaasoq ilanngaasereerlugu (NNV), taakkulu suliassaqarfiup iluani erniai. Maannakkut naligititaasoq ilanngaasereerlugu tassaavoq, piffissami aningaasalersuiffiusussatut naatsorsuutigineqartumi, tassalu matumani ukiuni 25-ni, piffissap aningaasalersuiffiusup aallartinneraniit, tassalu matumani 2010-mi, realrente ukiumut 4 procentusoor atorlugu suliami isertitat aningaasartuutillu nalingi ilanngaasariikkat. Aningaasaliinissamut suliniut assersuutigalugu aatsaat 2015-imi aallartittussaagaluartoq, maannakkut naliusoor 2010-ip aallartinneranut allanneqarpoq. Tamanna pivoq aningaasaliinermut suliniutit imminnut assersuussinnaajumallugit.¹⁰

Aningaasaliinissamut piffissap NNV-mut sunniuteqarnera

Takussutissiaq 1.5.1-imi piffissap aningaasalersuiffiusussap sivilissusissaata (piffissap naatsorsuineru aallaavigineqartoq) aamma diskonto-mut erniat piviusunngortitat qanoq ilillutik maannakkut naligititaasumik naatsorsuineru sunniuteqartarnerat assersuusiorneqarpoq. Takussutissiaq 1.5.1-imi assersuutini tamani ukiut tamaasa 1 million koruunit ilaatinneqartarnissaat ilimagineqarpoq. Aningaasat taakku isertitatut imaluunniit aningaasartuutitut nassuiarneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 1.5.1 Piffissami aningaasaliiffiusussami ukiut tamaasa aallartinneranni maannakkut naliusumit 1 mio. koruuniusumit

Assersuut	Piffissap aningaasaliiffiusussaq, ukiut amerl.	Diskontop erniaa, ukiumut %-it	Tassunga atatillug maannakkut naliusut, mio. kr.
1	Ukiut 20-t	3	14,9
2	Ukiut 20-t	4	13,6
3	Ukiut 20-t	5	12,5
4	Ukiut 25-t	3	17,4
5	Ukiut 25-t	4	15,6
6	Ukiut 25-t	5	14,1
7	Ukiut 30-t	3	19,6
8	Ukiut 30-t	4	17,3
9	Ukiut 30-t	5	15,4

Piffissap aningaasalersuiffiusussap sivilsorneqartillugu aningaasat ingerlaarnerisa aalajangersimasut maannakkut nalingi qaffattartut, paarlattuanillu diskonto-mut erniat piviusunngortitat qaffanneqarnerini aningaasat ingerlaarnerisa aalajangersimasut maannakkut nalingi appartartut, takussutissiaq 1.5.1-imi tamakkiisumik takutinneqarpoq. Diskonto-mut erniat piviusunngortitat 0%-

¹⁰ Suliffeqarfiup iluani ernialiussaq utertitsinermit tassannga sunnerneqaqqittarpoq.



iuppata (tamanna takussutissiami takutinneqanngilaq) piffissap aningaasaliiffiusup ukiunik 20-nik, 25-nik aamma 30-inik sivilissusilerneqarnerani maannakkut naligititaasut tunngavigalugit aningaasartassaat 20, 25 aamma 30 millioner koruuninik amerlassuseqassapput.

Aamma aningaasat ingerlaneranni aalajangersimasumik annertussusilimmik kukkusoqarpat tamanna maannakkut naligititaasut amerlasooriaammik sunniuteqassasq takussutissiaq 1.5.1-imi takutinneqarpoq. Piffissap aningaasaliiffiusussap ukiunik 25-nik sivilissusilerneqarnerani aamma diskonto-mut erniat ukiumut 4 procentinik annertussusilerneqarnerani suliaasaqarfimmut ataatsimut tunngavioq 15,6-iussaaq.

Piffissap aningaasaliiffiusussap aallartinnerani ataasiaannartumik aningaasaliinerup maannakkut naligititaasut – nalinginnaasumik aningaasaliissutaasussat – piffissap aningaasaliiffiusup naanerani naliusut sinneranut attuumassuteqartunut tunngavissat amerlasuut attuumassuteqartinneqarpoq ajorput. Tamanna takussutissiaq 1.5.2-mi takutinneqarpoq, tassanilu piffissap aningaasaliiffiusup naanerani naliusup sinnerata aningaasaliissutaasimasut, imaluunniit aningaasaliissutaasimasut affaasa amerlaqatigissagaat naatsorsuutigineqarpoq.

Aningaasaliinerit nalivimmik sinneri piginnassavaat

Misissuinerni matuma kinguliani takuneqarsinnaasut, maannakkut naligititaasut tunngavigalugit naatsorsorneqartuni aningaasaliissutaasuni piffissap aningaasaliiffiusup ingerlanerani naligititaviit tamarmik piginnarneqassapput, aserfallatsaaliuinnermut aningaasaliissutissat, tamatumunnga qulakkeerisussat imikkoortinneqarsimasussaammata. Naligititaasut sinneruttut aningaasaliissutaasut amerlaqatigippatigit, piffissaq aningaasaliiffiusussaq ukiunik 25-nik sivilissusilerneqarpat, aamma diskonto-p erniaa piviusunngortinneqartussaq ukiumut 4 procentiuppat maannakkut naligititaasq 0,59 mio. koruuniussaaq, tassalu 1 mio. koruunit inussallugit. Takussutissiaq 1.5.1-ip aamma 1.5.2-p akunnerminni ataqatigiinnerat aamma imatut saqqummiunneqarsinnaavoq: Piffissami aningaasaliiffiusumi tamarmiusumi isertitat 1 mio. koruuniuppata – inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu – piffissaq aningaasaliiffiusoq ukiunik 25-nik sivilissusilerneqarpat, aammalu diskonto-p erniaa piviusunngortinneqartussaq ukiumut 4 procentinut annertussusilerneqarpat aningaasaliissutaasut tamarmiusut nalingi ilanngullugit naatsorsorneqarnerini 26,6 mio. koruuninik (15,6/0,59) aningaasaliinissaq aningaasalersorneqarsinnaavoq. Naligititaasut sinneri eqqarsaatiginngikkaanni tunngavik taanna 15,6-iussaaq. Taamaattumik suliaasat aningaasaliiffiusut, siunissami ukiumut amerlasuunut atortussat naliliiffigineqassatillugit, naatsorsuutit ingerlaavartut sapinngisamik eqqornerpaamik missiliorneqarmissaat pingaaruteqartorujussuuvoq.

Takussutissiaq 1.5.2 Maannakkut 1 mio. koruunit nalinginut aningaasaliinermi siunissami aningaasaliissutissat ukiut tamarmik aallartinneranni nalingat, siunissami aningaasaliiffiusussap naanerani aningaasaliissutissat sinneruttut nalingi assigiinngitsut ilaatillugit

Assersuut	Piffissaq aningaasaliiffiusussaq, ukiut	Diskontop erniaa, ukiumut %-it	Maannakkut naliusut ilanngaasereerlugit, mio. kr.	
			Naanerani naliusup sinnera 0,5 mio. kr.	Naanerani naliusup sinnera 1 mio. kr.
1	Ukiut 20-t	3	0,69	0,42
2	Ukiut 20-t	4	0,73	0,51
3	Ukiut 20-t	5	0,76	0,58
4	Ukiut 25-t	3	0,73	0,49
5	Ukiut 25-t	4	0,77	0,59
6	Ukiut 25-t	5	0,80	0,66
7	Ukiut 30-t	3	0,76	0,56
8	Ukiut 30-t	4	0,81	0,65
9	Ukiut 30-t	5	0,84	0,72

Suliassaqarfiup iluani erniat

Suliassaqarfiup iluani erniani aningaasaliissutit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut ukiumoortumik iluanaarutissat takutinneqarput, suliassaqarfiup iluani erniat naatsorsornerini suliassap maannakkut nalinga ilanngaasereerlugu 0-erpiamiitillugu naatsorsorneqartarmat. Aningaasat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsuineri ilaatinneqartut – isertitat aningaasartuutillu – akinut aalajangersimasunut, nalinginnaasumik 2010-mut akiusunut aalajangersimasunut tunngasuummata, suliassaqarfiup iluani erniat naatsorsorneqartut erniavittut isigineqassapput.

Maannakkut naliusut ilanngaasariikkat amigartooruteqarfiunngippata suliaq aningaasaliiffiusoq imminut akilersinnaassaaq. Taanna naammassineqarpat, suliassaqarfiup iluani erniat aamma minnerpaamik diskontop erniaata piviusunngortinneqarluni atorneqartup annertoqatigissavaa. Taamaattumik maannakkut naliusut ilanngaasereerlugit aamma suliassaqarfiup iluani erniat naatsorsorneqarneri tamarmik immikkut suliassap inuiaqatigiit imminut akilersinnaaneranut takutitsisuupput.

Annaasaqarfiusinnaasut isiginiarneqarnissaat

Aningaasaliinissanut aammalu allatut aningaasaliinissamik nalilersuilluni isumaliutersuuteqarnermi suliassaqarfiup iluani iluanaarutissat saniatigut aamma annaasaqarfiusinnaasunut isumaliutersuutit ilaatinneqassapput. Annaasaqarfiusinnaasut ilaatinneqarsinnaanerit periaasiusinnaasut arlaqarput. Diskontop erniaata piffissamut isiginiarnerinnarmi ernianit qaffasinnerusumik naatsorsornissaa taakkununga ilaavoq. Allatut iliornermi aningaasaliissutaasut aningaasartaasa paasissutissallu immersuutaasut pingaarnerit allat malussajassusiat naatsorsorneqarsinnaavoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap angallannermut attaveqaatinut sulianut atatillugu isumaliutersuuteqarnermini naatsorsueriaatsit marluk taakku ilaatippai.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerata pingaarutaa

Ilusiliani TERESA-mi suliassat misissuiffigineqartut aallaaviatigut taamaallaat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat aallaavigalugu naatsorsuiffigineqarput, taamaattorli suliaqartut pingaarnerit iluanaarutissaasa/annaasassaasa ingerlaannaq takuneqarsinnaalersussat agguarnerat ilaatinneqarluni. Takussutissiaq 7.2.3-imi assersuutugalugu naatsorsorneqarpoq, Qaqortup eqqaani inissiivissaq 1-imi



mittarfimmik 1199 meterimik sananermi maannakkut naliussaq 832 mio. koruuniusoq. Takussutissiami takuneqarsinnaavoq timmisartuutileqatigiiffinnut ingerlatsinermut aningaasartuutit 486 mio. koruuninik annikillisinneqassasut, billetsinullu isertitat 219 mio. koruuninik annertusitinneqassallutik. Ataatsimut katillugu timmisartuutileqatigiiffiit ingerlatsinermut aningaasaqarnerat pitsaanerulissaaq – NNV-mi nalinut naatsorsorlugu – taamaalilluni taanna 705 mio. koruuniussalluni. Kisitsisit taakkua billetsinut isertitat angallaviit atorunnaarneranni/pilersinneqarneranni taamaallaat sunnerneqartussaannerat tunngavigalugu naatsorsorneqarput, taamatullu angallavinni imminnut assersuunneqarsinnaasuni akit tassunga taamaaqataanik ungasissutsit assigiinngissutaannik assigiimmik taamaallaat iluarsineqarlutik.¹¹ Tamannalu allassimasutut taamaallaat ingerlaannaq inernerisassaavoq, inerniviusussamut eqqortuusutut isigineqarsinnaanani.

Assersuutigalugu unammilleqatigiinneq naammattoq atorineqarpat, timmisartunik ingerlatsinermi ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinemullu aningaasartuutit appasinnerusut annertoqqataanik bilitsit akikinnerulissapput. Kalaallit Nunaannut/Kalaallit Nunaanniit aamma Kalaallit Nunaata iluani timmisartumik angallassinermi unammilleqatigiinnerup naammannissaa ilimagineqarsinnaanngippat, timmisartumik angallassineq qularnaatsumik naammattumillu ingerlanneqarsinnaassappat, inuiaqatigiinni iluanaarutissat inuiaqatigiit, ilaasut sullissisullu akornanni kissaatigineqartutut agguarneqarsinnaanissaasa qulakkeerneqarnissaa Namminersorlutik Oqartussanut immikkut suliassaassaaq. Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap agguaassisarnermut tunngatillugu inerniliussaagallartut aammalu inerniliussat inaarutaasut pillugit apeqquut kapitali 17-imi annertunerusumik sammivaa.

1.5.3 Avataaniittunut sunniutit, akileraartarnerup nikinnerani annaasat sunniutissallu nassatarisaasut

Avataaniittunut aningaasartuutit

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinermit avataaniittunut aningaasartuutitut nalinginnaasunut allannguutissanut ukununga aningaasartuutissat ilanngunneqarput: ajutoorsinnaaneq, nipiliornerup sunniutai, silaannarmik mingutsitsineq aamma silaannarmut sunniutit. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissuinerani tassani silaannarmut sunniutissanut taamaallaat timmisartuussinerup allanngornerata kingunerisaanik CO₂-p aniatinneqartup nalinga naatsorsuinermit ilanngunneqarpoq.

Taakku nalilernerqarnerini CO₂-mut akiusoq ton-imut 180 koruunit tunngavigineqarput. Akit taakku EU-p aniatitassanik niueruteqarnerani siunissamut ungasissumut atorineqartussatut naatsorsuutigineqartut annertoqatigaat.

CO₂-p aniatinneqartup allannguutissai timmisartumik suluusalimmik taamatullu qulimiguulimmik tinginerit nalunaaquttallu akunneri timmiffiusut amerlassusaasa allannguutissat tunngavigalugit aniatitanut tunngavissat naatsorsorneqarput (nalunaaquttap akunneranut timmisartorfiusumut ataatsimut tinginermullu CO₂-mut aniatinneqartumut).

Umiarsuit angallannerinut tunngatillugu CO₂-p aniatinneqartup allannguutissai naatsorsorniarlugit aniatitassat sœmil-imut saqqummiunneqarput.

¹¹ Billetsit akii angallannermit ilusiliani periaatsip iluani assigiinngitsuni, nunani tamalaani, nunap iluani imaluunniit kiffartuunneqarnissamut isumaqatigiissutit ataanni, timmisartunik assigiinngitsunik timmisartornermi tiimimut akisup (kr./time) agguaqatigiissinnera tunngavigalugu naatsorsorneqarput.

Akileraarutit nikinneranni annaasassat

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut eqqarsaatersuutit tunngavigalugit akileraarutit akiliisitsiniartarnek aningaasartuuteqarfiunngitsumik ingerlanneqarsinnaanngilaq. Akileraarutit inuiaqatigiinni sulianik nikisitsisarput, atuisut suliffeqarfiillu pissusilersornerinik allanngortitsisaramik. Tassalu akissarsianik akileraarusersuineri assersuutigalugu inuit sulerusussuseqarnerat annikillisinneqartarpoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuineri akileraarutit nikinneranni annaasat pisortat aningaasalersuinissamut pisariaqartitaanni ilanngaaseriikkani tamarmiusuni 10%-inut missiliorneqarput. Assersuutit taaneqarsinnaavoq, Danmarkimi akileraarutit nikinneranni annaasat 20%-inut tunngavilerlugit naatsorsorneqartarmata. Kalaallit Nunaanni kisitsisitaliussap Danmarkimut naleqqiullugu annikinnerunera Kalaallit Nunaanni akilerartussaataitanerup annikinnerungaatsiarneranut takussutissaavoq. Isumalioqatigiissitap akileraarutit nikinneranni annaasanik naatsorsuinerani pisortat suliassaqarfiisa killilerneqarnerat amerlasuunik tunngavilerneqarpoq, ingerlatseqatigiiffinni pisortanit pigineqartuni aamma ingerlatseqatigiiffinni imminnut aquttuni naatsorsuutit inernerinut allannguutit toqqaannartut missingersuutit allannguutaannut, akileraarutit allanngornerinut tunngavissiisunut ilaatinneqarmata. Tassani immikkut maluginiarneqassaaq, ingerlatseqatigiiffiit assartuussinermik suliaqartut, tamakkiisumik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqanngikkaluarunilluunniit tamarmik pineqarmata. Ingerlatseqatigiiffinni taakkunani soorunami Air Greenland pingaarnersaavoq. Tamatumunnga atatillugu erseqqissaatigineqassaaq, akileraarutit nikinneranni annaasat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsuinerit inernerinut annikitsuinnarmik sunniuteqartussaammata.

Najoqqutassiaq TERESA inuiaqatigiit aningaasaqarneranni sunniutaasunik, soorlu angallannermut aningaasaliissutinut tamatumalu nassatarisaanik piumasaqassutsimut tunngasunik imminnermini ilaatitsilinngilaq. Suliassanik annerusunik eqqarsaateqartoqartillugu tamanna isiginngitsuusarneqarsinnaanngilaq. Tamanna ilaatigut aluminiuliorfissamut atatillugu ersarissarneqarpoq, tak. Niras (2010a). Misissuineri tassani suliassat taakku pilersinneqarnerini ilaatigut suliffeqarnermut, tunisassiornermut il.il., kiisalu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ataatsimut isigalugit pisortat aningaasaliissutaannut sunniutaasut ilaatinneqarput. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap angallannermut suliat aningaasaqarnikkut sunniutaannut atatillugu misissuinerminut aamma tamatumunnga misissuinerup imai kiisalu Kalaallit Nunaanni 2004-mi isumassarsiornermi – isumassarsiuineri takussutissiaq tunngavigai, tak. tamanna pillugu ilanngussaq 1.1.

Kisiannili amerlanertigut sunniutissat taamaattut annertuumik nalornititsisarmata, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap taakku najoqqutassianik naatsorsuusiortiusunik, – tassani immikkut toqqaannartumik allassimasoqanngippat – TERESA atorlugu suliarineqarsimasunik ilaqartinnagit naatsorsuinerminut ilaatippai. Ilanngussaq 1.1-imi takornariaqarnerup annertunerulernerata aningaasaqarnermut sunniutai Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsorsimanerai nassuiarneqarpoq, taamatullu ilanngussaq 8-mi maannakkut naliusut ilanngaasereerlugit aamma suliassaqarfiup iluani erniat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut naatsorsukkani qanoq ililluni iluarsineqarsinnaanersut, taamaalillunilu sunniutissanik ilaatitsiviginngitsoorneqarsinnaanersut takutinneqarluni. Taamaalilluni aamma soorunami suliat allat sunniutissaat ilanngunneqarsinnaapput.

1.6 Pingaarnersuinerit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai tunngavigalugit aalajangiiniarnissaq ajornaatsuinnaassanngitsoq ilimanarpoq. Inassuteqaatit taakku soorunami ilaatigut inuussutissarsiornermik ineriartortitsineri, innuttaasut ineriartorneranni aammalu innuttaasut eqiterunneranni naatsorsuutigisanik arlalinnik tunngaveqartussaapput, taakkulu kapitali 3-mi aamma



4-mi annertunerusumik nassuiarneqarput. Isumalioqatigiissitap isummersuutimini siunissami ineriartortitsinermut tunngatillugu tamatigut nalornissuteqartarnerup isumaa ilannguppaa aammalu ilaatissallugu. Takorluukkat allattorsimaffianni immikkoortoq 8-mi, qulequttap ”Eqaassuseq” ataani oqaatigineqareersutut, isumalioqatigiissitap inassuteqaatini sapinngisamik siunissami eqaassutimut/naleqqussaanermut periarfissat pigiinnarneqarnissaannut inassuteqaatini teknologiip ineriartorneranut, inuiaqatigiit ineriartornerannut il.il. naleqqussarpai.

Killilersuutit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aamma ilaatigut piffissamut isumalluutitigullu killissarititaasut naammassisinnaajumallugit suliaminik pingaarnersiuisariaqarsimavoq. Tamatumunnga uiggiullugu Isumalioqatigiissitap aalajangerpoq, pingaartumik angallannermut attaveqaatini suliasat angisuut pingaarutillillu misissuiffigineqarsimasut tunngaviniarlugit. Tamatuma kingunerisaanik pingaartumik Kangerlussuarmi Narsarsuarmilu Imapik ikaarlugu timmisartuussinermit mittarfiit maannakkut atornerqartut qinigassaasinnaasunut allanut ilanngullugit misissuiffigineqarput. Umiarsualiveqarnermi pingaartumi Nuup umiarsualivianut tunngatillugu ajornartorsiutit misissuiffigineqarput. Taamatut killiliisoqaraluortoq piffissap ingerlanerani periarfissani qinigassat amerlasuut siunnersuutigineqartarsimapput, taamaattumillu misissuinerit amerlasuut, pingaartumik Kangerlussuarmut tunngasut ingerlanneqartariaqartarsimapput. Isumalioqatigiissitap misissuinerit killileqqinniarlugit siunnersuutit saqqummiunneqarsimasut arlallit peerniarlugit siumoortumik aalajangiuppaa. Assersuutigalugu Nuup kujataani, soorlu Qaqortumi Narsamiluunniit, imaluunniit Nuup avannaani, soorlu Maniitsumi Nuummut naleqqiullugu *qinigassatut allatut* umiarsualivinnik alliliisinaanerit misissuiffigineqarnissaat siumoortumik taamaatinneqarput. Nuup kujataani umiarsualivinnik alliliinissap taamaatinneqarnissaata, Nuummi umiarsualivinnik alliliinissamut taarsiunneqarsinnaaneranut pissutaavoq, piffissami usinik assartuinerpaaffiusartumi sikorsuit umiarsuit Imapik ikaarlugu angalasartut Kalaallit Nunaata kujataani umiarsualivinnik atuisarnerinut matusisinnaanerat. Nuummi umiarsualiviup allilerneqarnissaanut naleqqiullugu qinigassatut allatut Nuup avannaani umiarsualivinnik alliliinissap qinerneqannginneranut, tamatuma amerlavallaanik aningaasartuutaasusnaanera pissutaavoq, usit amerlanersaat Nuummut imaluunniit kujasinnerusumut ingerlasuusarmata. Nuummi umiarsualiviup allilerneqarnissaanut taarsiullugu Narsami umiarsualiviup allilerneqarsinnaanerata taamaatinneqarnissaanut aamma usinit ikittuinnaat Narsamut apuuttussaasarnerat pissutaavoq.

Taamatut killiliisoqaraluortoq misissuinerit siunnersuutillu saqqummiunneqartut kissaatigineqartut siumut ungasissumut nassuiarluagaanngitsut sukumiisuunngitsullu Isumalioqatigiissitamit qularineqanngilaq. Tamatumani pissutsit marluk pingaarnertut tunuliaqutarineqarput. Siullermik Isumalioqatigiissitap naliliivoq, attaveqaatit ukiunut amerlasuunut siumut aalajangerniarneqarnissaat ajornassasoq inassutigineqarsinnaananiluunniit. Aappaattut Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, misissuinerit misissuinerit pingaarnerni atornerqartut suliasani allani, nunap iluani angallannerup assartuussinerullu ilusaani annertuumik allannguiffiunngitsuni ajornanngitsuqqamik atornerqarsinnaasut. Taamaattumik imaatigut taamatullu silaannakkut angallannermut tunngatillugu attaveqaatinut aalajangiinerit pingaarnertut pillugit aalajangiisoqartillugu, angallannermut attaveqaatini suliat allat misissuiffiginissaat ajornanngitsuarsuusaaq – soorlu periaatsit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap najoqqutassiami TERESA-mi atorsimasaanik.

Ilanngussaq 1.1 Angallannermi attaveqaatit allannguuteqarnerisa kingunerisaanik sunniutissanik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap ilanngussinera

Niras (2010a)-p kingunerisassanut sunniutissanik naatsorsuinermini ”atorfinnut nussornermi ataqatigiit” aallaavigaa.

Atorfiit ataqatigiit

Niras (2010a)-mi atorfiit ataqatigiit, piffissami ingerlatsiffiusumi aluminiumik aatsiterivissami atorfiit nunaqavissunit inuttalersorneqarnerisa kingunerisaanik, atorfinnut nuuttunut takussutissiaapput. Skema B 1.1.1-imi aatsiterivimmi atorfik ataaseq nunaqavissumit, Kalaallit Nunaanni atorfimmi allami tamakkiisumik suliaqareersumit inuttalernerqaraangat atorfinnut ataqatigiinnut tunngasoq nassuiarneqarpoq.

Skema B.1.1.1 Atorfinnut ataqatigiinnut nassuiaatitut aalajangersimasumik assersuusiortoqarpoq

Aatsiterivimmi atorfik ilinniarsimasumit, Kalaallit Nunaanni tamakkiisumik suliaqareersumit atorfinniffigineqarnissaa uani naatsorsuutigineqarpoq.

Taamaalilluni ilinniarsimasunut atorfik ataaseq inuttaaruppoq. Tamatumunnga atatillugu periarfissat marlunngorput: 1) Atorfik inuttaleqqinneqassanngilaq^a aamma 2) atorfik inuttaleqqinneqassaaq. Atorfik inuttaleqqinneqanngippat atorfiit ataqatigiit naassapput.

Atorfik inuttaleqqinneqassappat atorfiup suliffeqareersumit imaluunniit suliffeqariinngitsumit inuttalernerqarnissaa pingaaruteqarpoq. Pisumi kingullermi atorfiit ataqatigiit naassapput. Kisianni atorfik suliffeqareersumit inuttalernerqarpat, atorfiit ataqatigiit ingerlaannassapput.

Najoqqutassiami suliarineqartumi atorfiit ataqatigiit sammeneqarneranni sulisut uku akornanni immikkoortitsisoqarpoq: akunnattunik amerlassusilinnik isertitaqartartut, isertitakitsut, ilaannaasumik suliffillit kiisalu sinerissamut qanittumi inuussutissarsiuutigalugu piniartut aalisartullu. Isertitaqqortuut ilaatinneqannginnerinut isertitakit tunngavigalugit aatsiterivimmut suliffissarsiornissaminnut kajumissuseqannginnissaasa ilimagineqarnera tunngavigineqarpoq. Matumani innuttaasut suliffeqanngitsut tunngavigineqarput, najoqqutassiornermi eqimattakkaat uku aallaavigineqarlutik: siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiutillit, pisortat ikiorsiissutaannik pissarsisartut kiisalu utoqqalinersiutillit. Immikkoortumut tassunga suliffeqanngitsut ilaatinneqannginnerinut pissutaavoq, sapaatit akunneri 13-ikkaaginnarlugit suliffissarsiortutut tapersiissutisarneq pisinnaasarmat. Inuit suliffissaaleqisut suliffeqarnermi eqimattakkaanut allanut ilaatinneqarsinnaapput.

Atorfiit ataqatigiit misissuiffigineqarnerini siunissami pissusiulersussat eqqarsaatigineqarnerat paasissallugu pingaaruteqarpoq. Tassalu atorfiit ataqatigiit misissuiffigineqarnerini inuit siusinaartumik pensionisiaqartut, pisortanit ikiorsiissutisartut utoqqalinersiutillillu suliffeqarnermut ilaatinneqannginnissaat, kisiannili eqimattakkaat taakku amerliartornerannik annikillisisinissap iluatsinneqarsimanera siunnerfigineqarpoq. Tamannattaq aamma eqimattakkaanut, atorfinnik agguinermi pineqartunut atatillugu assigiinngiaartunik atuuppoq.

- a. Atorfiit inuttaleqqinneqarneri sumi tamani annertuumik nassuiarneqartussaavoq, tassanmi pineqartoq tassaaginnanngilaq atorfiup sulisitsisumit, sulisumik atuiunnaartumit inuttalernerqarnissaa, kisiannili aamma tassani allami sulisitsisup suliassa-qarfimmi pineqartumi sulisunik amerlisitsinissaa pineqarpoq, tassanmi sulisitsisup allap sulisoq, sulisitsisup atuiunnaartup allamik atorfinitsisinani atorunnaagaa tigussaaavaa.

Atorfiit ataqatigiit skema B 1.1.1-imi takussutissiorneqartutut misissuiffigineqarnerat suliffeqarnermut, tassanilu aningaasaqarnikkut sunniutissanut atatillugu qitiusumik unammilligassat nassuiarneqarnerannut atorneqarsinnaapput. Atorfiit ataqatigiit pilersinneqartarneranni iluatsitsinerit



amerliartortillugit atorfiit ataqatigiit, ataasiakkaanit iluatsinneqartartut siuarnerusartussaapput, taamaallillunilu inuussutissarsiornermi suliniutini nutaani innuttaasut inuiaqatigiillu kalaallit iluanaarutissaat amerlanerulertussaallutik.

Atorfiit ataqatigiit piviusunnngortinneqartut aningaasaqarnikkut ineriartortitsinerumut qanoq annertutigisumik sunniuteqarsinnaanerit, atorfinni ataqatigiinni atorfinitsinneqartut aallaavigisaat Niras (2010a)-mi ilaatigut takussutissiorneqarput, tak. takussutissiaq B 1.1.1, tassanilu aatsiterivissami atorfinni ataatsimi ukiumut akissarsiat agguaqatigiissillugit 300.000 koruuninik naleqarnissaat ilimagineqarpoq.

Zakussutissiaq B 1.1.1 Isertitat amerlissutaat aamma atorfiit ataqatigiit piviusunnngortinneqartut pisortat aningaasaqarnerannut sunniutaat, tassani sulilersitsinerup atorfinnut sumut tunngasuunera apeqquataalluni

	Inuussutissarsiornermi isertitat amerlissutaat, kr.	Pisortat aningaasaataannut pitsannguutit, kr. ^a
Akunnattumik isertitallit	60.000	30.000
Isertitakitsut	170.000	54.000
Piffissap ilaannaani suliffillit	180.000	90.000
Inuussutissarsiuutigalugu piniartut aamma sinerissamut qanittumi aalisartut	180.000	97.000
Siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiuutillit	300.000	167.000
Pisortanit ikiorsiissutit pisartagallit	300.000	200.000
Utoqqalinersiuutillit, kisimiittut	300.000	193.000
Utoqqalinersiuutillit aappariit inoqutigiit	300.000	201.000

a) Isertitanut akileraarutit amerlissutaat aamma aningaasat nuunneqartartut ikilissutaat aqutigalugit.

Nassuiaat: Takussutissiami kisitsisit atorfeqartut 2006-imi akit aningaasarsiallu qaffasissusiinik annertussusiligaapput, tamannalu aatsiterisartut suliffimmi ukiumut 300.000 koruuninik isertitaqartarnermut atuuppoq.

Najoqqutarisaq: Niras (2010a, qupp. 66).

Erseqqissarneqassaaq, takussutissiaq B 1.1.1-imi kisitsisit naatsorsorneqarnerinut atatillugu oqaatigineqareersutut atorfinni nutaani akissarsiat qaffasissusissaat, agguaqatigiissillugit ukiumut suliffiusumut ataatsimut 300.000 koruuniusut aallaavigneqarmata. Atorfinnut periarfissani nutaani misissuiffigineqartuni akissarsiat appasinnerusumik/qaffasinnerusumik qaffasissuseqassappata, takussutissiaq B 1.1.1-imi kisitsisit nutaat soorunami 300.000 koruunit aallaavigalugit iluarsineqassapput. Tunngavissamik qaffasissusiliineri iluarsiinissamut eqqoqqissaartumik 43 pct. (isertitanit nunap karsianut akileraarutit: 11 pct., kommuninut ataatsimut akileraarutit: 6 pct., aamma kommunimut akileraarutit: matumani 26 pct. katinnerat¹²), akissarsiat 300.000 koruuniusut nikingassutaannik naatsorsuineri naatsorsuutigineqassaaq.

Takussutissiaq B 1.1.1-imi takuneqarsinnaasutut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ineriartortitsinerumut, minnerunngitsumillu pisortat aningaasaliissuteqartarnerinut pingaaruteqarpoq, tassangaanniit nunap iluani sulisussarsiorarneq pisarmat. Pingaartumik suliffissat avataanniittut amerlassusaasa ikilisinneqarnissaat iluatsissappat, inuussutissarsiornermi isertitat

¹² 2010-mi kommunini akileraarut 25 aamma 27 procentit akornanniippoq, kommunit marluk 25 procentinik aammalu kommunit marluk 27 procentinik akileraartitsisarmata.

amerlingaatsiassapput, pisortallu aningaasaliissutaat pitsannguuteqassallutik.¹³ Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap soorlu takornariaqarnerup annertunerulerneranut atatillugu sulisussarsiarineqartussat piffissap ilaannaani sulisartunit pissarsiarineqarnissaat ataatsimut isigalugu aallaavigaa.

Assersuusiame takornariaqarnerup annertusinerata allanut sunniutissaanik missiliuinnermut atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap periaasissatut toqqarsimasaa takussutissiorneqarsinnaavoq. Angallannermut suliame toqqarneqartumi ukiumut Kalaallit Nunaannut takornariartartut 1000-inik ilanissaat assersuusiame naatsorsuutigineqarpoq. Takussutissiaq 3.2.6-imi takuneqarsinnaasutut sulinngiffeqarlutik takornariartartut agguaqatigiissillugu ulluni unnuanilu sisamani najugaqartarput, taakkulu najugaqarnerminni takornariarnerminnut nalinginnaasumik 4.400 koruuninut aningaasartuuteqartarput, tassalu tassani takornarianut aningaasartuutit pineqarput, assartuussinnermut aningaasartuutit pineqaratik. Taakkulu sunniutaat sullissisut assartuussinnerpiamut aningaasartuutaannut akiliutinut naleqqiullutik angallassinermut najoqqutassiami imaluunniit TERESA-mi imaaliillaannaq takuneqarsinnaanngillat.

Takornariat amerlinerat inuussutissarsiutini allani suliame annertusititsissaaq

Takornariat 1.000-iuneranni tamanna ukiumut katillugit 4,4 mio. koruuninik naleqassaaq. Piumasaqarnerup annertusinerani pingaartumik takornariartitsisartut, akunnittarfiit neriniartarfiillu siunnerfigineqarnerat inuussutissarsiutini taakkunaniinnaq tunisassiornerup suliameqarnerullu annertusineranik sunniuteqassanngilaq, aammali inuussutissarsiutinut allanut sunniuteqassalluni. Tamanna Kalaallit Nunaannut 2004-mut isumassarsiorfittut - isumassarsiuiffittut takussutissiami annertunerusumik paasisaqarfigineqarsinnaavoq. Takussutissiaq B 1.1.2-mi sulinngiffeqarlutik takornariartartut 1000-inik ilanissaannut naatsorsuusiaralugu assersuutigineqartumi naatsorsuutigineqarpoq, suliame taakku sunniutissaat inuussutissarsiutini ukunaniinnaq pissutsit tunngavigalugit nassuiarneqarsinnaasut: akunnittarfiit takornariallu. Tassani kukkusumik najoqqutarineqarsinnaasoq, sulinngiffeqarlutik takornariartartut najugaqarnerisa sivilissusaannik aammalu atuinnermut aningaasartuutaasa nalinginnaasut kukkusumik najoqqutarineqarnerinut naleqqiullugu annikitsuaraasimassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

¹³ Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap sulisussarsiornerup annertunerulernerani pingaartumik ilinniartitaanermut politikkimut suliffeqarnermullu politikkimut piumasaqaatit immikkut nassuiaateqarfigissanngilai, tamanna allarpassuarnut atatillugu sammineqartareermat.



Takussutissiaq B 1.1.2 Kalaallit Nunaata kujataanut sulinngiffeqarnermut atatillugu takornariartartut amerlinerisa suliffissaqartitsinermut pisortallu aningaasaliisarnerannut sunniutissat toqqaannartut toqqaannanngitsullu

	Akissarsisartut tamarmik ukiumut ikinnerpaamik 40.000 koruuninik akissarsisartut i-o-mut naatsorsukkanut ilanngunneqarput ^a	Akissarsisartut tamarmik ukiumut ikinnerpaamik 100.000 koruuninik akissarsisartut i-o-mut naatsorsukkanut ilanngunneqarput ^b	Akissarsisartut tamarmik ukiumut ikinnerpaamik 150.000 koruuninik akissarsisartut i-o-mut naatsorsukkanut ilanngunneqarput ^c
Takornarit 1000-inik ilanerini piumasaqarneq, mio. kr.	4,4	4,4	4,4
Suliffissaqartitsinermut sunniutit toqqaannartut toqqaannanngitsullu ukiumi sulisorineqartunut naatsorsorlugit	12,2	9,0	7,3
Pisortat aningaasaliissutaannut sunniutit, mio. kr. ^d	1,1	0,8	0,7

- a) Taamatut killiliineri 1 mio. koruunit akunnittarfinnut neriniartarfinnullu toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu ukioq kaajallallugu sulisunik 2,78-inik suliffissaqartitsipput.
- b) Taamatut killiliineri 1 mio. koruunit akunnittarfinnut neriniartarfinnullu toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu ukioq kaajallallugu sulisunik 2,05-inik suliffissaqartitsipput.
- c) Taamatut killiliineri 1 mio. koruunit akunnittarfinnut neriniartarfinnullu toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu ukioq kaajallallugu sulisunik 1,67-inik suliffissaqartitsipput.
- d) Ukioq kaajallallugu sulisumut ataatsimut 90.000 koruuninik pitsannguuteqartinneqarnissaat tunngavineqarpoq, tamanna pinngippat pineqartut ilaannaasumik suliffeqarnissaat ilimagineqarmat, taamaattumillu isertitassanut siuaritassaat 180.000 koruuninut missiliorneqarput., tak. takussutissiaq B 1.1.1.

Naatsorsuineri tunngaviusut

Isumassarsiortnermut – isumassarsiuffiusunut naatsorsukkat, akissarsiortunik minnerpaamik ukiumut 100.000 koruuninik isertitaqartartunik tamanik ilaatitsiviusut aallaaviginiarlugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, taamatullu tassani sulisartut amerleriaatissaat ilaannaasumik sulisartunut innersuunneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarluni. Aamma isertitat ilanngaasereerlugit akissarsiat 10%-iinik amerlassuseqarnissaannik tunngavilerneqaaqqissappat, tamanna suliffissaqartitsineri toqqaannartumik sunniutaasumillu ukioq kaajallallugu suliffinnik qulingiluanik kinguneqassaaaaq, ukiumullu akissarsiat 180.000 koruuninik amerlinerini inuiaqatigiinni akissarsiat imatut amerleriassapput: $9 \cdot 180.000 \cdot 1,1 = 1.782.000$ kr.¹⁴ Akissarsianit atorneqarsinnaasunut atukkat 80%-iunissaat, akileraarutissat toqqaannartut toqqaannanngitsullu 50%-iunissaat, kiisalu atukkat amerleriaataasa 50%-iisa tikisitaasarnissaat naatsorsuutigineqarpat, tamatuma kingunerisaanik isertitat taakku amerlaqataannik qaffariassapput.¹⁵ Tunngavissat taakku

¹⁴ Tunngavilersuutip 1,1-imut aalajangerneqarnerani aamma akissarsiat ilassutissaasa akissarsiat ilanngaasereerlugit 10%-imik ilanissaat ilimagineqarpoq.

¹⁵ Teknikki eqqarsaatigalugu akissarsiat 1-imik amerleriartinneqarnerini, akissarsiat qaffattussaapput.

tunngavigalugit koruuni takornarianit isertinneqartoq qaffaataasoq ataaseq akissarsiat 0,85-inik qaffaqqinnerinik kinguneqassaaq.¹⁶

Siunissamut ungasissumut naatsorsuinerit, angallannermut attaveqaatini suliat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut kingunerisassaanik misissuineri Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tunngavigisai eqqarsaatigalugit, taama amerlatigisunik akissarsiat qaffannissaat eqqortuunersoq apeqquserneqarsinnaavoq, tassanimi suliassat neqeroorutigineqartut aamma siunissami ungasissumi maannamut naleqqiullugu amerlanerulernissaat pitsaanerulernissaalluunniit tunngavigineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap imaattunik oqaaseqarusuppoq. Siullermik Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup ilusaa annertuunik ajornartorsiortitsivoq, aamma tak. Niras (2010a), taamaattumillu siunissamut ungasissorsuarmut sunniutissat taakku isiginiarneqannginnissaat ajornartorsiortitsilersinnaavoq – pingaartumik nunap immikkoortuisa ilaanni. Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aalajangerpoq akissarsiassanik amerlisitsinermut kisitsit atorneqartoq 0,85-imii affarmut appartinniarlugu, taamaalilluni pingaartumik siunissamut ungasissumut sunniutissat ingasanaarniarnagit. Aappaattut sunniutissat taakku taamaallaat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutissanik naatsorsuineriut naleqqiullugu ilassutitut isumaliutinut/tunngavilersuutinut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap ilaatippai.

Toqqaannanngitsumik sunniutissat naatsorsorneqarnerisa isumaat nassuiarneqassatillugu, makku ilaatinneqassapput. Tamatumunnga atatillugu misissuineri takornariaqarnerup amerlissutaannit isertitassat, agguaqatigiissitsinermi ukiuni aningaasaliiffiusussani, aningaasaliiffiusussatut isiginiarneqartut atorneqarfiini tamani piviusunngortinneqartussat tunngavigalugit missiliuisoqarpoq. Taamaattumik aningaasat taakku periaatsit tunngaviusut, takussutissiaq 1.5.1-imut atatillugu nassuiarneqarsimasut maannakkut naligititaasunut naleqqussarlugit naatsorsorneqassapput.

Kisiannili takornarissat, takornarissanut aningaasartuutit nalinginnaasut aqutigalugit inuiaqatigiinnut kalaallinut isertitat ineriartornerinnaannut iluaqutaanngillat, kisiannili aamma ilaasunut akitsuusiinerit aqutigalugit iluaqutaallutik, tassami takornarissat avataaneersut tamarmik nunamut timmisartumik ilaallutik tikittarmata.

Ilaasunut akitsuutit takussutissiaq 3.2.6-imi immikkut allanneqarput. Billetsinut isertitat ilaasunut akisut ilanngunnagit, suliaqartuusunut tuttarput, ilaasunullu akitsuutit Mittarfeqarfinnut isertitaallutik taamaalillunilu toqqaannanngitsumik Namminersorlutik Oqartussanut. Taamaattumik takornarissat amerliartornerisa inuiaqatigiinnut kalaallinut iluaqutaanerit, takornarissat nalinginnaasumik atuineranneersumik isertitat qaffaatiginnanngilaat, kisiannili aamma ilaasunut akitsuutinut atuisunik akiliisitsisarnermut atasuulluni, taamaattoq qaffaatit ilaat nioqutissanik suliarineqanngitsunik il.il. imminermi ilaasut timmisartoqarfitsigoortartut amerlanerulernerannut atasut annertoqqataat ilanngaaticineqassapput.

Minnerpaamik 699 koruunit ilaasunut akitsuutitut nalunaarutigineqarput, takuuk takussutissiaq 3.2.6, taamaattumik ataatsimut katillugu takornarissamut ataatsimut ilaasunut akitsuusiinerup malitsigisaanik isertitat qaffaataat 500 koruuninut mianersortumik missiliorneqarsinnaavoq. Aningaasartat taakkua aamma tunngaviusumik periaaseq takussutissiaq 1.5.1-imut atatillugu nassuiarneqartoq malillugu maannakkut naliusunut naatsorsorneqassapput.

¹⁶ 2*1,782 mio. kr./4.4 mio. kr. =0,85-itut naatsorsorneqarpoq. Tunngavilersuut 2 akissarsiat 1-imik (immikkut) amerliartinneqarneranik pissuteqarpoq.



Takornarissat amerlanerulernerisa malitsigisaanik sunniutaasussat kapitali 6-imi, 7-imi aamma 9-mi, timmisartuussisartut takornarissanik amerlanernik assartuussinerannut aningaasartuutit, billetsinit isetitanit taakkua aqquutigalugit takornarissanit taakkunannga ilaasunut akitsuutit akilersinneqartut ilanngunnagit illuatungilerneqarnissaa tunngavigalugu naatsorsorneqarput. Tamanna takornariartartussarsiortarnerup allanngornerata Angallannermut ilusiliap avataani naatsorsorneqarsimanerata malitsigaa, tamatumalu kingorna malitsigisaanik sunniutaasussat najoqqutassiaq TERESA atorlugu naatsorsorneqarlutik. Tamatuma kingunerisaanik suliaqartartut aningaasartuutaat annertunaarlugit nalilerneqarsimasinnaapput taamatullu annikinaarlugit nalilerneqarsimasinnaallutik, inissanik sulit allanik pilersitsisariaqassanersoq imaluunniit inissat atorluarneqamerulissanersut apeqqutaalluni.

Tassani ilaatinneqanngitsutuaasoq tassaavoq Ilulissani mittarfimmik talliliinissamut misissueqqissaarnermut tunngasoq, tassani takornariaqarneq ima pingaaruteqartigaluni, Angallannermut ilusiliaq atorlugu ajornakusoornerusumik naatsorsueriaaseq atortariaqarsimalluni.

Ilanngussaq 8.1-imi assersuusiornikkut takutinneqarpoq, Angallannermut ilusiliaq atorneqarsimanersoq atorneqarsimannginnersorluunniit apeqqutaalluni, malitsigisaanik takornariaqarnerup sunniutissai qanoq ilanngunneqarsimanersut.